

مسجدالنبی اولین مسجد مسلمین جهان

۲۵ شهریور ۱۳۹۴ ساعت ۲۰:۱۷

در ممالک اسلامی مسجد به عنوان مرکز آغازین شکل گیری انقلاب‌ها و حرکت‌های مردمی در مبارزه علیه ظلم و ستم به ویژه در دوران معاصر، نقش تعیین کننده‌ای داشته است.

اگر به تاریخ بنای نخستین مسجد اسلام توجه کنیم، در خواهیم یافت که بنای این مسجد نیز در زمان رسالت نبی مکرم اسلام(ص) در بدو ورود حضرت به مدینه گذاشته شد، که ایشان در حال مبارزه علیه مشرکان بودند.

به مناسبت ۲۹ ذی القعدة، روز ساخت مسجدالنبی در مدینه، درباره فلسفه وجودی مسجد می توان گفت، اولین و مهم ترین فلسفه به وجود آمدن مسجد، ایجاد جماعت و ارتباط مخلوق با خالق و ذکر یاد حق تعالی است.

همچنین با دلیل اهداف اخلاقی و تربیتی، دوری از انحراف و جرم و حتی اهداف اجتماعی و اقتصادی که در آیات قرآن هم این مسئله چندین بار با تعبیر گوناگون آمده است.

نقش آفرینی مساجد در تمامی عرصه‌ها و شئون جامعه اسلامی، سبب توسعه و گسترش فرهنگ و تمدن اسلامی بوده است. همچنان که مساجد در عصر نبوت پیامبر(ص) و ائمه معصوم (ع)، کارکردی فراتر از برگزاری مراسم عبادی داشته، که در اعصار بعد نیز، کم و بیش با این رسالت همراه بوده و کارکردی ویژه پیدا کرده است.

در خصوص ساخت مسجدالنبی نیز می توان گفت، بر اساس روایات اسلامی؛ نخستین اقدام رسول خدا (ص) در مدینه منوره ساخت این مسجد بود. پیش از آن در قبا نیز مسجدی به دست آن حضرت و اصحاب بزرگوارشان ساخته شده بود، که چنین اقدامی از

این مکان، شریف‌ترین مسجد پس از مسجدالحرام است. رسول خدا(ص) درباره نماز خواندن در این مسجد فرمودند: «نماز در مسجد من، نزد خداوند برابر با ۱۰ هزار نماز در مساجد دیگر است، جز مسجدالحرام که نماز در آن برابر با ۱۰۰ هزار نماز است.»

زمین مسجد النبی از آن دو یتیم بود که در آن جا خرما خشک می‌آوردند. رسول خدا (ص) آن زمین را به مبلغ ۱۰ دینار از ولیّ دو طفل خرید تا در آن جا خانه و مسجدش را بنا نهد. این زمین در آن زمان در حدود ۱۰۶۰ مترمربع مساحت داشت که صحن آن با ریگ سیاه فرش شد و دیوارها با خشت و گل بالا برده شد.

بنای این مسجد ترکیب و شکل نخستش تا ۷ سال بدون تغییر ماند؛ در سال هفتم هجری، پس از فتح دژهای خیبر به دست مسلمانان، که به سوی مدینه بازگشتند و کم کم ضرورت توسعه مسجد به خاطر افزایش روزانه جمعیت مسلمانان، توسط پیامبر(ص) احساس شد و این مسجد در حدود ۲۴۷۵ مترمربع گسترش یافت.

مسجد النبی(ص) در زمان عمر خطاب

عمر با توجه به فراوانی و انبوهی مسلمانان در مسجد النبی و نبود جای کافی برای برگزاری فرایض، اعتکاف، نیایش و زیارت، تصمیم گرفت تعدادی از خانه‌های اطراف مسجد را برای توسعه مسجد ویران کند. پس از انجام این گسترش، در قرارگرفتن درب‌های بزرگ مسجد تغییراتی در مسجد به وجود آمد.

افزایش روزافزون جمعیت مسلمانان در شهر مدینه و مهاجرت قبایل مسلمان به سوی مدینه، گسترش بیشتر مسجد را ضروری کرده بود. بنای مسجد در زمان خلیفه سوم اهل سنت، فرسوده و دیوارها و ستون‌هایش دچار پوسیدگی شده بود. در سال ۲۴ هجری، مردم مدینه درباره کمی جا در مسجد گفت‌وگو کردند و خواستار گسترش آن شدند و مساحتش به ۴۰۷۱ رسید.

عثمان، ساختمان مسجد را تغییر داد و به مساحتش اضافه کرد، دیوارهایش را با سنگ‌های نقش‌ونگاردار و ستون‌هایش را با سنگ‌های تراشیده و نگاشته، بازساخت و سقف را با چوب ساج ترمیم کرد. می‌توان گفت، عثمان بنای مسجدالنبی را از آن حالت نخستین و سادگی و بی‌آرایگی بیرون آورد. ساختمان دیرین مسجد از بن برچیده و بنای تازه‌ای جایگزین آن کرد.

به دنبال روی کار آمدن آل سعود، در دو مرحله توسعه، ۸۸ هزار و ۲۴ متر به مساحت کل مسجدالنبی افزوده شد که بیش از ۱۶۷ هزار نمازگزار را در خود جای می‌دهد. با توسعه اطراف حرم، هزاران نفر دیگر به ظرفیت نمازگزاران افزوده شده است. آنچه از آثار و اسامی امامان شیعه، خلفا و برخی صحابه بر کتیبه‌های مسجدالنبی به چشم می‌آورد، یادگاری از سلاطین عثمانی است.

امروزه مسجدالنبی دارای ظاهری متفاوت با گذشته که مزین به معماری اسلامی، دارای ۷ باب اصلی و ۸۱ ورودی است.

روضه شریف: این قسمت فضیلت زیادی دارد و در حدیثی از رسول خدا (ص) به عنوان باغی از باغ‌های بهشت معرفی شده است. در محدوده روضه مطهره، سه مکان مقدس دیگر نیز وجود دارد که عبارتند از: مرقد مطهر پیامبر(ص)، منبر و محراب. در کناره شرقی مسجد، رسول خدا (ص) حجره‌هایی برای زندگی همسران خود ساخته بودند که تا نزدیک ۹۰ سال پس از رحلت آن حضرت نیز سرپا بود. ابتدا حجره‌ای برای سوده، پس از آن برای عایشه و در امتداد آن حجره‌ای برای حضرت فاطمه (س) ساخته شد.

منبر: یکی از مکان‌های مقدس در مسجد، محل منبر رسول خدا (ص) است. در روایات آمده است که پیامبر در آغاز با تکیه بر درخت خرما، به ایراد خطبه می‌پرداخت. یکی از اصحاب پیشنهاد ساختن منبری را داد تا رسول خدا (ص) روی آن بنشیند تا هم مردم او را ببینند و هم آن حضرت از ایستادن خسته نشود. این منبر دارای سه پله بوده است. منبر رسول خدا (ص)، هشت بار نوسازی شده و هر بار در جای پیشین خود قرار داده شده است. منبری که در حال حاضر وجود دارد، منبری است که سلطان مراد عثمانی در سال ۹۹۹ هجری قمری دستور ساخت و نصب آن را داد.

محراب: محراب در محلی ساخته شده است که رسول خدا (ص) در آنجا نماز می‌گزارد و در این که محل نماز آن حضرت همین محراب فعلی است، تردیدی نیست.

ستون‌های مسجد: سقف مسجد پیامبر (ص) بر ستون‌هایی قرار داشت که علاوه بر نگهداری سقف، مورد استفاده رسول خدا (ص) و اصحاب آن حضرت بود. از ستون‌های هشتگانه آن زمان خاطرات ویژه‌ای باقی مانده که سبب تقدس آن شده است، به طوری که اکنون نزدیک به ۷۰۶ ستون در مسجد وجود دارد. ستون‌هایی که در محل قدیمی مسجد، در قسمت جنوبی آن قرار دارد، اکنون با رنگ سفید از بقیه ستون‌ها مشخص شده است.

صفه: صفه نام مکانی است که گروهی از مهاجران مسلمان بی‌سرپناه در سال‌های اولیه هجرت در آنجا سکونت داشتند. زمینی که به آنها اختصاص داده شده بود، حدود ۹۶ متر مساحت داشت و مسقف بود و در میان باب جبرئیل و باب النساء قرار داشت. افرادی مانند بلال، ابوذر، مقداد، حذیفه و... از اصحاب صفه بودند.

مقام جبرائیل: این محل به خاطر این به عنوان مقام جبرائیل شناخته شد، که این فرشته مقرب الهی از آنجا بر رسول خدا (ص) وارد می‌شد و به خدمت آن حضرت می‌رسید، این محل اکنون داخل حجره شریفه قرار دارد و قابل دسترسی نیست.

درباره درهای نخستین مسجدالنبی (ص) در منابع تاریخی چنین ذکر شده است زمانی که مسجدالنبی ساخته شد، سه در برای ورود و خروج داشت، اما در سال سوم هجرت به دستور پیامبر (ص) همه درهای خانه‌ها به جز در خانه امام‌علیه(ع) به مسجد بسته شد.

یکی از نمادهای مسجد در معماری اسلامی، وجود مناره و ماذنه در آن است، مناره‌های مسجدالنبی زمانی که ولید، مسجد را توسعه داد، چهار مناره بر چهار گوشه مسجدالنبی ساخت، این مناره‌ها در گذر زمان جای خود را به مناره‌های بزرگتر و محکم‌تری دادند و مناره‌های جدیدی نیز برای مسجد ساخته شد. چهار مناره اصلی مسجد عبارتند: از مناره‌های سلیمانیه و مجیدیه که در دو سوی ضلع شمالی قرار گرفته و مناره‌های قایتبای و باب‌السلام که در دو سوی ضلع جنوبی (قبله) واقع شده‌اند. در حال حاضر مناره‌های دیگری نیز بر مسجد افزوده شده و تعداد آنها به ۱۰ رسیده است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۱۵۶۱/جهان-مسلمین-مسجد-اولین-النبی-مسجد>